

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 1

DOM
2013-03-04
Meddelad i
Göteborg

Mål nr.
938-13 E
Enhet I:1

SÖKANDE

Thurixgruppen AB, 556491-4694
Lars Kaggsgatan 15
415 03 Göteborg

MOTPART

Göteborgs Stads Upphandlings AB, 556070-5054
Box 1111
405 23 Göteborg

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår Thurixgruppen AB:s ansökan.

KONKURRENSVERKET

2013-03-05

Avd

Dnr

KSnr

Aktbil

Dok.Id 189159

Postadress
Box 53197
400 15 Göteborg

Besöksadress
Sten Sturegatan 14

Telefon
031 - 732 70 00
E-post: forvaltningsrattengoteborg@dom.se

Telefax
031 - 711 78 59

Expeditionstid
måndag - fredag
08:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Göteborgs Stads Upphandlings AB (Upphandlingsbolaget) har genomfört en upphandling av Tekniska konsulttjänster – projektledare, om- och tillbyggnad ref 478/12. Thurixgruppen AB (nedan Thurixgruppen eller bolaget) uteslöts vid utvärderingen i tilldelningsbeslut som fattades den 15 januari 2013.

Thurixgruppen AB

Thurixgruppen yrkar att upphandlingen ska rättas på så sätt att bolagets anbud antas samt anför i huvudsak följande.

Thurixgruppen lämnade fem referenser, vilka godtogs i ett första tilldelningsbeslutet. I nytt tilldelningsbeslut den 15 januari 2013 framtogs Thurixgruppen avtalet, med motiveringen att fem referenser från olika bolag skulle lämnas i anbudet. Upphandlingsbolaget har helt ändrat innebörden i skrivningen i förfrågningsunderlaget genom att lägga till ordet ”olika” i svaret i Frågor och svar. Thurixgruppen uppfattade formuleringen i förfrågningsunderlaget som mycket tydlig, medan en annan part hade ställt en fråga i Frågor och svar om man avsåg projekt från olika företag. Svaret på denna fråga ändrade innebörden, och gjorde att bolaget framtogs avtalet. Om Upphandlingsbolaget anser att det är av så stor vikt att referenserna är från olika företag borde kontakt tagits med de bolag som svarat enligt anvisningarna i förfrågningsunderlaget, punkten 2.1.2. Referenser, men som inte följde den ändrade innebörden i Frågor och svar.

I punkten 1.3.2.2. AUB.22 Förteckning över förfrågningsunderlag anges inte Frågor och svar som en handling i förfrågningsunderlaget. Bolaget uppfattade det därför inte som ett krav att ständigt behöva kontrollera om nya uppgifter lämnats i Frågor och svar. Om Upphandlingsbolaget avsåg

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 1

DOM

Sida 3
938-13 E

att Frågor och svar skulle ses som en väsentlig handling borde den angetts under punkten 1.3.2.2. AUB.22.

Under punkten 1.3.2.4. AUB.24 Frågor under anbudstiden hänvisas till Frågor och svar, om anbudsgivaren upplever att något i förfrågningsunderlaget är oklart eller otydligt. Det kan tolkas som att om anbudsgivaren inte upplever att något är oklart, så ställer man inga frågor, och läser heller inte andras frågor i Frågor och svar. Thurixgruppen upplevde inte att det fanns något krav att läsa andras frågor i detta dokument. Dock anges att "innan anbud lämnas uppmanas anbudsgivaren att kontrollera om nya uppgifter om upphandlingen inkommit". Här tolkade Thurixgruppen det som att Upphandlingsbolaget syftade på kompletteringar i förfrågningsunderlaget och inte frågor från en annan part.

Thurixgruppen har inte sett det e-postmeddelande som påstås ha skickats. Bolaget har letat i mailkorgar men hittar inga sådana mail. Upphandlingsbolaget har förlitat sig på ett tekniskt system som inte har fungerat.

Thurixgruppen kan helt och fullt uppfylla önskemålet på fem olika referenser. Om frågan ställts till bolaget hade kompletterande referenser kunnat lämnas. Thurixgruppen anser sig ha följt anvisningarna i förfrågningsunderlaget och lämnat det antal referenser som krävts. Eftersom anbudet avsåg tjänster inom Göteborg Stad lämnades också referenser inom den egna förvaltningen. Det må vara så att några av dessa referenser arbetar inom samma bolag, men enheterna som de ansvarar för är mycket stora.

Av utvärderingsunderlaget som lämnats ut av Upphandlingsbolaget framgår det inte tydligt på vilka grunder man antagit vissa anbudsgivare och förkastat andra. Främst gäller det kravet på kvalitets- och miljöledningssystem och referenser. Det är således inte entydigt och det är svårt att följa på vilka grunder beslut fattats.

Göteborgs Stads Upphandlings AB

Upphandlingsbolaget anser att ansökan ska avslås och anför följande. Upphandlingen av tekniska konsulter delades upp i sju områden. Efter att underrättelse om tilldelning gått ut till anbudsgivarna ansökte en anbudsgivare om överprövning av sex områden. Vid kontroll uppmärksammades att kravet att leverantören skulle ange referenser från fem olika företag eller förvaltningar inte var uppfyllt för flertalet av de angripna anbudsgivarna. En ny bedömning gjordes därför och nya tilldelningsbeslut meddelades, varvid Thurixgruppen uteslöts.

Frågor och svar innebär en möjlighet för anbudsgivare att under anbudstiden påtala eventuella fel, brister eller otydligheter innan anbud ska lämnas. En upphandlande myndighet har full rätt att korrigera otydligheter genom förtydliganden av ett förfrågningsunderlag under anbudstiden, så länge det inte strider mot kraven i LOU. Det aktuella förtydligandet lämnades den 28 november 2012, dvs. drygt två veckor innan sista anbudsdag och med halva anbudstiden kvar. Svaret har varit tydligt i sin utformning och har inte kunnat misstolkas. Någon brist mot likabehandlings- eller transparensprincipen föreligger därmed inte.

Information om att kompletteringar och förtydliganden kunde komma att göras och att detta skulle ske genom funktionen Frågor och svar har tydligt framgått av punkterna 1.3.2.3. AUB. 23 och 1.3.2.4. AUB.24 i förfrågningsunderlaget. Samtliga anbudsgivare, inklusive Thurixgruppen, har fått e-postmeddelanden när så har skett och vid samma tillfälle.

Frågor och svar utgör enligt vedertagen uppfattning och i enlighet med förvaltningsdomstolarnas praxis en del av förfrågningsunderlaget. Ett annonserat förfrågningsunderlag är därmed inte helt statiskt utan en anbudsgivare måste alltid, innan anbud lämnas, ha gått igenom Frågor och svar

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avdelning 1

DOMSida 5
938-13 E

för att få en klar bild av förfrågningsunderlaget. Detta ligger i en anbudsgivares omsorgsplikt vid utformandet av sitt anbud. Om en anbudsgivare brister i sin omsorgsplikt kan bristen inte lastas över på den upphandlande myndigheten (jfr C-599/10 p. 38).

Under anbudstiden inkom en fråga i Frågor och svar beträffande den närmare innebörden om det allmänt hållna kravet på referensangivelse i punkten 2.1.2. I svaret angavs att projekt och referenspersoner från fem olika företag eller förvaltningar som köpt tjänster inom rubricerad kategori enligt anbud av anbudslämnaren år 2003 eller senare skulle anges. Genom svaret har det allmänt hållna kravet preciserats, däremot inte ändrats. Kravet gäller alltså fem referensuppdrag under de senaste tio åren, men har preciserats vad avser att uppdragen ska avse olika företag eller förvaltningar. Det lämnade svaret innebär därmed en ändamålsenlig precisering av kravet. Att begära referenser från olika företag eller förvaltningar är ett vedertaget förfarande i upphandlingar, eftersom det ger en mer objektiv bild än om referenser enbart skulle inhämtas från ett företag eller en förvaltning.

En upphandlande myndighet får inte väga in egna erfarenheter, såsom att en anbudsgivare varit tidigare avtalspart i ett liknande ramavtal, eftersom detta skulle strida mot likabehandlingsprincipen. Samtliga anbudsgivare måste i stället svara upp mot de krav som ställts. Om kravet inte uppfylls får anbudet inte beaktas.

Frågor och svar är en del av förfrågningsunderlaget. Thurixgruppen har tagit del av preciseringen av kravet för referenser. Det är i målet ostridigt att Thurixgruppen i sin redovisning över referensuppdrag inte uppfyller kravet på referenser från fem olika företag eller förvaltningar.

En upphandlande myndighet får endast i vissa fall begära in förtydliganden och kompletteringar av anbud. Det har inte varit möjligt för Upphandlings-

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 1

DOM

Sida 6
938-13 E

bolaget att tillåta Thurixgruppen att byta ut referenser i sitt anbud efter det att anbudstiden gått ut.

Av förfrågningsunderlaget punkten 1.3.5.8. AUB.52 Värderingsgrunder vid utvärdering av anbud framgår tydligt på vilka grunder beslut om tilldelning fattas. Här anges följande. Prövning av anbuden görs genom utvärdering av pris samt erhållna reduceringar (mervärden) för certifiering, diplomering, kvalitets- och miljöledningssystem. De anbud som utifrån detta har lägst pris kommer att antas, till dess att beställarens beräknade behov är uppnått.

Upphandlingsbolaget har genomfört utvärderingen i enlighet med utvärderingsmodellen enligt ovan, vilken har varit klart och tydligt förklarad i förfrågningsunderlaget och som sedan avspeglats i utvärderingsunderlaget, vilket utgörs av en excel-fil.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas (1 kap. 9 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 6 § LOU).

Förvaltningsrättens bedömning

Thurixgruppen gör huvudsakligen gällande att Frågor och svar inte är en del av förfrågningsunderlaget. Bolaget anser även att Upphandlingsbolaget felaktigt ändrat krav på referenser genom förfarandet i Frågor och svar, genom att föra in ordet "olika" och genom att uppgifterna i Frågor och svar inte kommit bolaget till del. Därutöver menar Thurixgruppen att bolaget borde ha getts möjlighet att lämna nya referenser samt att utvärderingen av anbuderna inte varit tydlig i vissa delar.

Upphandlingsbolaget gör å sin sida huvudsakligen gällande att det tydligt framgått att Frågor och svar är en del av förfrågningsunderlaget och att det är anbudsgivarens ansvar att kontrollera ändringar som görs genom Frågor och svar. Upphandlingsbolaget anser därutöver att det allmänt hållna kravet under punkten 2.1.2. Referenser i Anbudsbegäran endast preciserats i Frågor och svar, att någon komplettering på sätt som anförts av bolaget inte kan ske och att grunderna för utvärdering varit tydliga.

Första fråga förvaltningsrätten har att ta ställning till är om Frågor och svar kan anses ingå i förfrågningsunderlaget.

I förfrågningsunderlaget, *punkten 1.3.2.3. AUB.23 Kompletterande förfrågningsunderlag*, anges bl.a. följande. Eventuell komplettering av förfrågningsunderlag under anbudstiden sker via TendSign's frågor och svarsfunktion. I *punkten 1.3.2.4. AUB.24 Frågor under anbudstiden* anges bl.a. följande. Frågor under anbudstiden ska ställas via frågor och svarsfunktionen i TendSign. Upphandlingsbolaget besvarar frågor via samma funktion. Frågor och svarsfunktionen är tillgänglig via annonsen till upphand-

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 1

DOM

Sida 8
938-13 E

lingen under Frågor och svar./.../Innan anbud lämnas uppmanas anbudsgivaren att kontrollera om nya uppgifter om upphandlingen tillkommit.

Förvaltningsrätten anser att det klart framgår av punkterna 1.3.2.3. AUB.23 och 1.3.2.4. AUB.24 att Frågor och svar utgör en del av förfrågningsunderlaget.

Såsom Upphandlingsbolaget anger är det varje leverantörs uppgift att hålla sig uppdaterad avseende den information som meddelas genom Frågor och svar. Annat framgår inte heller än att de Frågor och svar som nu är i fråga har presenteras i god tid före anbudsinlämningen, och på sådant sätt att alla potentiella leverantörer har kunnat ta del av informationen. Det framstår därför som rimligt att det är anbudsgivarens ansvar att hålla sig informerad om de preciseringar eller kompletteringar som görs samt se till att ha behövlig teknisk utrustning för att kunna göra så. Skäl att ingripa på den av Thurixgruppen nu anförda grunden finns därför inte enligt förvaltningsrättens mening.

Thurixgruppen har även gjort gällande att kravet inte preciserats på sätt som kan göras, och menar att kravet har ändrats, eftersom det krävs fem olika referenser.

Vad avser kravet på referenser så anges i *punkten 2.1.2. Referenser* följande. Ange 5 projekt där anbudsgivaren varit med som projektledare, projekteringsledare, byggledare eller kontrollant. Projekten ska ha utförts de senaste 10 åren. Fråga ställdes under anbudstiden i Frågor och svar: Vad ska dessa 5 referenser från anbudsgivaren innehålla för information förutom projektnamn? I svaret angavs: Ange projekt och referenspersoner från fem olika företag/förvaltningar som köpt tjänster inom rubricerad kategori enligt anbud av anbudslämnaren år 2003 eller senare.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 1

DOM

Sida 9
938-13 E

Förvaltningsrättens mening är att kravet på referenser inte ändrats i sådan grad att det utgör ett nytt krav. Fortfarande är det fem projekt för vilka det preciseras att de ska ha utförts för fem olika företag eller förvaltningar, varvid fem olika referenser ska anges i anbudet.

Med hänsyn härtill får anses framgå av det kompletterande förfrågningsunderlaget Frågor och svar att det i anbudet ska lämnas referenser för fem projekt utförda för olika företag/förvaltningar för att kravet ska vara uppfyllt. Det är ostridigt att Thurixgruppen inte uppfyller detta krav.

Förvaltningsrätten anser även att en komplettering inte kunnat ske i förevarande fall, eftersom Thurixgruppen, vid anbudstidens utgång inte uppfyllde kravet på angivande av referenser enligt ovan i anbudet. En komplettering på det sätt som efterfrågas av Thurixgruppen hade således varit i strid med likabehandlingsprincipen i LOU.

Förvaltningsrätten har ovan bedömt att Thurixgruppen inte uppfyller ställt krav vad avser lämnande av referenser från fem olika företag/förvaltningar. Upphandlingsbolaget har därför handlat i enlighet med kraven i LOU när Thurixgruppen uteslöts i det nya tilldelningsbeslutet.

Eftersom bolaget rätteligen uteslutits för bristande kravuppfyllelse kan bolaget till följd av eventuella övriga brister inte anses lida skada. Förvaltningsrätten saknar därför anledning att bedöma de av Thurixgruppen övriga anförda bristerna i upphandlingen.

Sammanfattningsvis har, enligt förvaltningsrättens mening, Upphandlingsbolaget i upphandlingen Tekniska konsulttjänster – projektledare, om- och tillbyggnad ref 478/12, inte handlat på sätt som strider mot LOU. Thurixgruppens ansökan ska därför avslås.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 1

DOM

Sida 10
938-13 E

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1B LOU)

Ann Rittri

Rådman

Föredragande i målet har varit föredraganden Henny Johansson.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättslämningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1B LOU